

MUZEUM ARCHIDIECEZJI WARSZAWSKIEJ

Muzeum Archidiecezji Warszawskiej powołane zostało do życia 13 VII 1978 r. dekretem śp. Ks. Kardynała Stefana Wyszyńskiego. Stanowi ono kontynuację Muzeum Archidiecezjalnego im. Kardynała Aleksandra Kakowskiego, utworzonego we wrześniu 1938 r., mieszczącego się w trzech staromiejskich kamieniczkach przy ul. Kanonia, wykupionych na ten cel z inicjatywy Arcybiskupa Stanisława Galla przez duchowieństwo archidiecezji. Bogate zbiory Muzeum uległy niemal doszczętej zagładzie w czasie Powstania Warszawskiego. Ocalało zaledwie kilka dawnych tkanin i dwie rzeźby.

W 1979 r. władzom kościelnym udało się rewindykować na potrzeby Muzeum fragment południowego skrzydła dawnego klasztoru Trynitarzy (XVIII w.) przy kościele św. Trójcy na ul. Solec, użytkowanego przez cały okres powojenny przez instytucje świeckie.

W czasie trwania kapitalnego remontu niezwykle zdewastowanego budynku pierwsze wystawy muzealne (rzeźby Alfonsa Karnego, malarstwa Księdza Jerzego Wolffa) urządzano w pomieszczeniach dzwonnicy kościoła św. Anny przy Krakowskim Przedmieściu.

21 kwietnia 1980 r. śp. Ks. Bp Jerzy Modzelewski, sufragan warszawski, poświęcił nową siedzibę Muzeum i otworzył inauguracyjną wystawę malarstwa Jerzego Nowosielskiego — dzień ten wyznacza początek nowego etapu w dziejach naszej instytucji.

Muzeum do celów ekspozycyjnych dysponuje powierzchnią 400 m²; w największej z sal o powierzchni 100 m² odbywają się równolegle koncerty, spektakle autorskie, sesje naukowe, spotkania dyskusyjne. Na potrzeby ekspozycyjne wykorzystywany jest również hall muzealny, korytarze. W ostatnich latach przeprowadzono prace adaptacyjne w piwnicach, przerabiając je na magazyny zabytków, kuchnię, jadalnię, pracownię fotograficzną, bibliotekę. Przeprowadzono również czasochłonne prace związane z instalacją systemu alarmowego. Całe Muzeum jest zradiofonizowane. Muzeum posiada również dwa dziedzińce wykorzystywane do ekspozycji rzeźby.

Dyrektorem Muzeum od momentu jego powstania jest Ks. mgr Andrzej Przekaziński, absolwent Historii Sztuki Akademii Teologii Katolickiej w Warszawie. Oprócz niego (stan na 1 XII 1986) zatrudnionych jest w Muzeum na całym lub 1/2 etatu — 4 pracowników merytorycznych (wyszktałenie: dwoje historyków sztuki, historyk, archeolog) i 4 pracowników technicznych. W pracy swojej Muzeum korzysta również z pomocy grona społecznych współpracowników, spełniających różne, ważne dla życia Muzeum funkcje: dyżury na ekspozycji i w czasie koncertów, pomoc przy montażu wystaw, pomoc w pracach porządkowych.

Działalności Muzeum towarzyszy żywa uwaga prasy. Informacje o je-

go działalności, recenzje z wystaw plastycznych, sprawozdania z sesji naukowych ukazują się z dużą systematycznością na łamach pism katolickich (m.in. „Tygodnik Powszechny”, „Przegląd Katolicki”, „Przegląd Powszechny”, „Więź”, „Niedziela”) i pism stowarzyszeń światopoglądowych (m.in. „Słowo Powszechne”, „Kierunki”, „Za i Przeciw”).

Muzeum zainicjowało edycję kilkunastostronicowych, ilustrowanych, obojęzycznych informatorów zawierających podstawowe wiadomości o charakterze zbiorów, formach pracy. Do tej pory wydano informatory w wersjach językowych: francuskiej i niemieckiej.

Kolekcja muzealna powstaje wyłącznie drogą darowizn od osób prywatnych, instytucji kościelnych oraz przejmowania w depozyt muzealiów.

Z ważniejszych zespołów, które w ostatnich latach stworzyły muzealne zbiory sztuki starej, należy wymienić: kolekcję ornatów, pasów kontuszowych i ogromny zespół rysunków prof. Z. Kamińskiego, zgromadzone do 1980 roku przez Archiwum Archidiecezji Warszawskiej; kolekcję obrazów i mebli, głównie francuskich z XVIII w., po zmarłym w 1977 r. Ks. Prałacie Henryku Kałczyńskim, proboszczu w Pyrach, znanym warszawskim kolekcjonerze; zespół obrazów i tkanin z dawnego klasztoru OO. Kamedułów na Bielanach; zespół szat liturgicznych i haftów kościelnych z klasztoru Panien Brygidek z Grodna; zespół unikatowych plakatów wotywnych (XVII—XIX w.) ofiarowany przez p. Stanisława Szernica.

Szczególną wymowę kościelną i narodową posiada zespół pamiątek po śp. Kardynale Stefanie Wyszyńskim.

Muzeum posiada również, gromadzony ze szczególną aktywnością w ostatnich trzech latach, liczący ponad 900 pozycji, zbiór polskiej plastyki współczesnej (dzieła malarskie, rzeźbiarskie, rysunkowe, graficzne, tkackie, szkło artystyczne). W jego skład wchodzi również część dzieł plastycznych ofiarowanych Ojcu Świętemu podczas jego dwóch kolejnych Pielgrzymek do Ojczyzny. Zbiór sztuki współczesnej, gromadzony z myślą o stałej Galerii, pochodzi wyłącznie z indywidualnych darów autorskich i depozytów składanych w Muzeum. Składają się nań głównie dzieła ujawniające i pogłębiające duchowość człowieka.

Muzeum posiada filię: Salę Rycerską w dzwonnicy kościoła św. Anny, nad którą społeczną opiekę sprawuje Koło Kombatantów. Gromadzi się tam przede wszystkim militaria polskie — głównie dwudziestowieczne.

Muzeum posiada również, systematycznie powiększany, specjalistyczny księgozbiór; gromadzi się w nim książki z zakresu historii sztuki, estetyki, historii kultury.

Muzeum nie posiada własnej pracowni konserwatorskiej. Wszystkie konserwacje wykonywane są na zlecenie w odpowiednich pracowniach, przez odpowiednio wybranych specjalistów. Zabiegom konserwatorskim poddano ponad 300 obiektów z zakresu malarstwa, grafiki, rzeźby, mebli.

Stan muzealiów na dzień 1 XII 1986 r. wynosi:

Księga Wpływów: 3570;

Księga Inwentarzowa: 3370;

Księga Depozytów: 226.

Muzeum nie posiada stałej ekspozycji. Podstawową formą jego działania jest organizowanie wystaw czasowych: monograficznych, przeglądowych, problemowych w oparciu o zbiory własne i wypożyczenia z mu-

zealnych instytucji świeckich i kościelnych. Zorganizowano tych wystaw 52 (spis w załączeniu). Poczynając od 1984 r. konsekwentnie realizowaną zasadą wystawienniczą jest równoległe kojarzenie wystaw sztuki współczesnej z wystawami sztuki dawnej. Autorami scenariuszy większości wystaw są: Ks. Andrzej Przekaziński oraz p. Danuta Wróblewska; autorem większości ekspozycji jest p. Jan Kosiński. Wystawom towarzyszą wydawane staraniem Muzeum katalogi, od 1984 r. posiadające ujednoczoną szatę edytorską autorstwa art. plastyka Huberta Hilschera, zawierające teksty wprowadzające i komentujące pióra wybitnych znawców przedmiotu — krytyków i historyków sztuki.

Muzeum udostępnia również swoje zbiory poprzez wypożyczenia, głównie dotyczy to dzieł z kolekcji sztuki współczesnej, na różnego rodzaju wystawy autorskie i tematyczne organizowane przez muzea kościelne (np. Płock, Wrocław), organizowane we wnętrzach kościelnych (Mistrzejowice, Poznań, Warszawa — Kościół Miłosierdzia Bożego, Najświętszej Panny Marii, św. Krzyża), a także w muzeach państwowych.

Osobnym działem zewnętrznej pracy Muzeum jest scena muzealna — rozpoczęła ona działalność w 1980 r. — o bogatej i zróżnicowanej formule działania (koncerty muzyczne i aktorskie, recitale pieśniarskie, występy chórów i zespołów wokalnych). [— — —] [Ustawa o kontroli publikacji i widowisk z 31 VII 1981 r. art. 2, pkt. 6 (Dz.U. nr 20, poz. 99, zm. 1983 Dz.U. nr 44, poz. 204)].

Kolejną formą zewnętrznej działalności Muzeum są sympozja i sesje naukowe (spis w załączeniu).

W zakresie powiększania zbiorów: dalsze, systematyczne pozyskiwanie do zbiorów dzieł współczesnej plastyki polskiej.

W zakresie wystawienniczym:

— wystawa iluminacji średniowiecznych;

[— — —] [Ustawa o kontroli publikacji i widowisk z 31 VII 1981 r. art. 2, pkt. 6 (Dz.U. nr 20, poz. 99, zm. 1983 Dz.U. nr 44, poz. 204)].

— wystawa tematyczna: „Modlitwa”;

— wystawa związana z II Krajowym Kongresem Eucharystycznym.

[— — —] [Ustawa o kontroli publikacji i widowisk z 31 VII 1981 r. art. 2, pkt. 6 (Dz.U. nr 20, poz. 99, zm. 1983 Dz.U. nr 44, poz. 204)].

W zakresie działalności wydawniczej: wydanie informatorów o Muzeum w wersjach polskiej i angielskiej.

Prace budowlane na dziedzińcu wewnętrznym: budowa częściowego zadaszania, które pozwoli na eksponowanie rzeźb, nawet tych, które wykonywane są z podatnych na działanie atmosferyczne materiałów (drewno, gips) — zadaszona powierzchnia wyniesie 130 m².

WYSTAWY

1979. Malarstwo ks. Jerzego Wolffa. Rzeźba Alfonsa Karnego (wieża kościoła św. Anny).

1980. Malarstwo religijne Jerzego Nowosielskiego.

Wspomnienie pobytu Papieża Jana Pawła II w Warszawie.

[— — —] [Ustawa o kontroli publikacji i widowisk z 31 VII 1981 r. art. 2, pkt. 6 (Dz.U. nr 20, poz. 99, zm. 1983 Dz.U. nr 44, poz. 204)].

Prezentacja głównych działów Muzeum.

- „Kościoły w krajobrazie polskim”. Rysunki Ryszarda Muszyńskiego i Donalda Solo.
Potrzeby konserwatorskie Muzeum.
1981. Grafika sakralna Stanisława Hiszpańskiego.
Fotografie ks. Kazimierza Koniecznego.
„Pejzaż z kościołem” Stanisława Czajkowskiego.
1982. Rzeźba religijna twórców nieprofesjonalnych.
Malarstwo i grafika z konkursu zamkniętego na dzieło plastyczne w 600-lecie Obrazu Bogarodzicy na Jasnej Górze.
Pokaz pamiątek po śp. Kardynale Stefanie Wyszyńskim w rocznicę Jego śmierci.
Malarstwo Jana Waclawa Zawadowskiego (Francja).
Kult Maryjny w medalach i medalikach.
Patriotyczny i religijny wątek w twórczości Jacka Malczewskiego i Artura Grottgera.
1983. Grafiki Artura Grottgera.
Odnaczenia pod wezwaniem Świętych.
„Otwórzcie drzwi Odkupicielowi” — pokonkursowa wystawa rzeźb o tematyce pasyjnej.
[— — — —] [Ustawa o kontroli publikacji i widowisk z 31 VII 1981 r. art. 2, pkt. 6 (Dz.U. nr 20, poz. 99, zm. 1983 Dz.U. nr 44, poz. 204)].
Grafika i rysunek o tematyce biblijnej — wystawa prac z konkursu ogłoszonego przez Klub Inteligencji Katolickiej, Prymasowską Radę Budowy Kościołów, Muzeum Archidiecezji Warszawskiej.
1984. Pokaz dzieł plastycznych nadesłanych na konkurs Episkopatu Polski upamiętniających przeżycia religijne 1983 r.
„Sztuka tkacka” — Tkanina współczesna wobec Biblii. Dawna tkanina kościelna.
Malarstwo i rysunek Stanisława Rodzińskiego.
[— — — —] [Ustawa o kontroli publikacji i widowisk z 31 VII 1981 r. art. 2, pkt. 6 (Dz.U. nr 20, poz. 99, zm. 1983 Dz.U. nr 44, poz. 204)].
„Natura i odejście” — Malarstwo Jana Dziędziory, Jacka Sempolińskiego i Jacka Sienickiego.
[— — — —] [Ustawa o kontroli publikacji i widowisk z 31 VII 1981 r. art. 2, pkt. 6 (Dz.U. nr 20, poz. 99, zm. 1983 Dz.U. nr 44, poz. 204)].
Chleb komuniyjny — dzieje form.
„Śmierć i życie wieczne”.
[— — — —] [Ustawa o kontroli publikacji i widowisk z 31 VII 1981 r. art. 2, pkt. 6 (Dz.U. nr 20, poz. 99, zm. 1983 Dz.U. nr 44, poz. 204)].
Malarstwo i rysunek Doroty Strynkiewicz (1949—1983).
„W drodze...”.
Bosch, Bruegel, Lucas i Van Leyden.
Adam Chmielowski — Błogosławiony Brat Albert. Wystawa malarstwa i rysunku.
[— — — —] [Ustawa o kontroli publikacji i widowisk z 31 VII 1981 r. art. 2, pkt. 6 (Dz.U. nr 20, poz. 99, zm. 1983 Dz.U. nr 44, poz. 204)].
1985. Portrety Papieży w medalu i grafice.
[— — — —] [Ustawa o kontroli publikacji i widowisk z 31 VII 1981 r. art. 2, pkt. 6 (Dz.U. nr 20, poz. 99, zm. 1983 Dz.U. nr 44, poz. 204)].
„Via crucis” — Drogi Krzyżowe dawne i współczesne.

- Ernst Degasperi (Wiedeń) — wystawa cyklów rysunkowych „Magnificat” i „Hiob”.
- „Światło” — Maria Kwiatkowska, Janusz Eysymont — malarstwo, Zygmunt Łukasiewicz — tkanina.
- „Ojciec narodu” — wystawa fotograficzna w czwartą rocznicę śmierci Stefana Kardynała Wyszyńskiego.
- [— — — —] [Ustawa o kontroli publikacji i widowisk z 31 VII 1981 r. art. 2, pkt. 6 (Dz.U. nr 20, poz. 99, zm. 1983 Dz.U. nr 44, poz. 204)]. „Ikona”.
- [— — — —] [Ustawa o kontroli publikacji i widowisk z 31 VII 1981 r. art. 2, pkt. 6 (Dz.U. nr 20, poz. 99, zm. 1983 Dz.U. nr 44, poz. 204)]. Karpackie obrazy kultowe.
- [— — — —] [Ustawa o kontroli publikacji i widowisk z 31 VII 1981 r. art. 2, pkt. 6 (Dz.U. nr 20, poz. 99, zm. 1983 Dz.U. nr 44, poz. 204)].
- 1986.** „Między niebem a piekłem”.
Malarstwo Jerzego Tchórzowskiego.
Grafika Józefa Gielniaka.
„Tkanina wobec sacrum [I]”.
Dawna tkanina kościelna.
Motyw pasyjny w sztuce młodych.
Cranach i pasyjna grafika niemiecka XVI w.
[— — — —] [Ustawa o kontroli publikacji i widowisk z 31 VII 1981 r. art. 2, pkt. 6 (Dz.U. nr 20, poz. 99, zm. 1983 Dz.U. nr 44, poz. 204)].
Zygmunt Waliszewski (1897—1935). Malarstwo i rysunek.
W kręgu sztuki francuskiej XIX/XX w.
[— — — —] [Ustawa o kontroli publikacji i widowisk z 31 VII 1981 r. art. 2, pkt. 6 (Dz.U. nr 20, poz. 99, zm. 1983 Dz.U. nr 44, poz. 204)].
Iluminacje średniowieczne.

SYMPOZJA I SESJE NAUKOWE

- 3.12.80 — „Ochrona i kształtowanie otoczenia kościoła”.
- 25.09.82 — Sympozjum związane z konkursem na dzieło poświęcone Męce Jezusa Chrystusa.
- 15.12.82 — Sympozjum Mariologiczne.
- 20, 24, 27.11.83 — Sesja poświęcona wybranym zagadnieniom kultury.
- 2.05.84 — Sesja „Gra z cieniem”.
- 10.10.84 — Sesja poświęcona problemowi zła.
- 28.10.84 — Wieczór poświęcony pamięci Mieczysława Gębarowicza (1893—1984).
- 3.01.85 — Sesja poświęcona kondycji duchowej współczesnego Polaka.
- 16.03.85 — Sesja poświęcona analizie duchowości katolickiej i prawosławnej.
- 14.04.85 — Sesja „Całun Turyński”.
- 13.05.85 — „Niepodległość”. Sesja w 50 rocznicę śmierci Józefa Piłsudskiego.
- 4.06.85 — Sesja o roli światła we współczesnej architekturze sakralnej.
- 5.10.85 — Sesja o świętości w sztuce i ikonografii dobra i zła w sztukach plastycznych Zachodu.
- 24.10.85 — Sesja poświęcona zagadnieniu świętości człowieka.

- 21.11.85 — Sesja poświęcona problemowi polskiej tożsamości narodowej.
13.05.86 — Sesja poświęcona zagadnieniu autentyczności form życia duchowego.
23.06.86 — Sesja poświęcona zmianom w kulturze polskiej ostatnich lat.
25.09.86 — Sesja poświęcona społecznym i religijnym wymiarom telewizji.
4.10.86 — Sesja „325 rocznica utworzenia Uniwersytetu Jana Kazimierza we Lwowie”.
29.10.86 — Sesja w 30 rocznicę polskiego Października.